

Luật thuế giá trị gia tăng (GTGT) và Luật thuế thu nhập doanh nghiệp (TNDN) đã được Quốc hội khóa IX thông qua ngày 10.05.1997 và có hiệu lực thi hành từ ngày 1.1.1999 thay cho Luật thuế lợi tức hiện hành. Đây là một sự kiện lớn trong đời sống kinh tế của nước ta, có ảnh hưởng sâu rộng đến hoạt động kinh tế - tài chính ở tầm vi mô lẫn tầm vĩ mô của nền kinh tế.

Theo kinh nghiệm của các nước, việc áp dụng 2 luật thuế mới này, nhất là Luật thuế GTGT trong tình hình kinh tế, tài chính

đặc biệt, Luật ngân sách nhà nước.

- Đã tổ chức lấy ý kiến của các doanh nghiệp, cán bộ về dự thảo luật, nghị định, thông tư hướng dẫn nêu trên.

- Đã triển khai công tác tuyên truyền về hai luật thuế mới bằng phương pháp tổ chức họp báo, đối thoại với doanh nghiệp, qua sách báo, đài phát thanh, đài truyền hình...

- Đã tổ chức đăng ký thuế lại, trên cơ sở đó cấp mã số cho đối tượng nộp thuế.

Qua công tác triển khai việc chuẩn bị áp dụng hai luật thuế mới đã nổi lên những tồn tại, cần được

LUẬT THUẾ GIÁ TRỊ GIA TĂNG VÀ LUẬT THUẾ THU NHẬP DOANH NGHIỆP CỦA NƯỚC TA TRƯỚC THÈM NĂM MỚI - 1.1.1999

MAI THANH LOAN

phát triển thuận lợi cũng gặp khó khăn lớn. Nay đối với hoàn cảnh kinh tế, tài chính Việt Nam năm 1998 đang gặp những thách thức thì việc áp dụng các luật thuế mới lại càng khó khăn. Do vậy, cần thiết phải nhận thức rõ những khó khăn này nhằm có những biện pháp hữu hiệu để vượt qua. Theo đánh giá của Bộ Tài chính, một số khó khăn lớn có thể phát sinh là:

- Thông thường trong 6 tháng đầu năm việc thu ngân sách gặp khó khăn, thu vào không kịp thời, nay cộng với việc áp dụng các luật thuế mới, do đó sẽ dễ lúng túng trong việc kê khai và tổ chức thu nộp thuế.

- Nếu không được quản lý chặt chẽ, những tháng đầu giá cả sẽ có biến động, việc lưu thông hàng hóa và dịch vụ sẽ bị ảnh hưởng.

- Biểu thuế của các luật thuế trước đây có nhiều thuế suất, nay còn ít thuế suất sẽ có doanh nghiệp thuận lợi, có doanh nghiệp gặp khó khăn. Tình hình hiện nay sẽ có nhiều doanh nghiệp gặp khó khăn, gây ảnh hưởng tâm lý không thuận lợi cho việc thi hành các luật thuế mới.

Đến nay, các công việc đã được triển khai để thực hiện hai luật thuế mới vào đầu năm 1999 đạt tiến độ như sau:

- Đã xây dựng các văn bản dưới luật để thi hành hai luật thuế như: các nghị

định của Chính phủ qui định chi tiết thi hành Luật thuế GTGT, Luật thuế TNDN; quyết định của chính phủ qui định về mã số đối tượng nộp thuế, thông tư của Bộ Tài chính hướng dẫn thi hành các nghị định, quyết định trên; quyết định của Bộ Tài chính về chế độ phát hành, quản lý, sử dụng hóa đơn bán hàng và thông tư của Bộ Tài chính hướng dẫn chế độ kế toán, thống kê phù hợp với hai luật thuế mới.

- Đã sửa đổi, bổ sung một số văn bản pháp luật có liên quan đến hai Luật thuế mới như luật khuyến khích đầu tư trong nước, luật thuế xuất khẩu nhập khẩu, Luật thuế tiêu thụ

chứ ý khắc phục trong thời gian tới như việc ban hành các văn bản dưới luật còn chậm; sau đó công tác tuyên truyền, phổ biến các luật thuế mới chưa thật sâu sắc, chi tiết cụ thể, do vậy các doanh nghiệp là đối tượng chính thực hiện các luật thuế mới nhưng đa phần chưa thấu hiểu đầy đủ nội dung nên chưa thấy hết những việc doanh nghiệp cần phải làm trước khi đi vào áp dụng chính thức các luật thuế mới... Từ những thực tế trên, để thi hành các luật thuế mới có kết quả tốt đòi hỏi nỗ lực rất lớn của các cấp, các ngành cộng với những biện pháp hữu hiệu. Đến nay, những công việc còn cần tiếp tục tập trung là:

- Khai thác mọi nguồn thu trong năm 1998 đồng thời tiết kiệm chi, đảm bảo mỗi cấp ngân sách có kết dư để trang trải cho các khoản chi phát sinh ngay từ đầu năm 1999, để phòng trường hợp khi áp dụng các luật thuế mới còn lúng túng chưa thu được.

- Chuẩn bị đầy đủ kịp thời các điều kiện về sổ sách kế toán, hệ thống chứng từ hóa đơn, trang bị hệ thống máy vi tính cho ngành thuế phục vụ công tác quản lý thuế. Đối với các Tổng công ty đặc thù như: điện, than, bưu chính viễn thông, hàng hải, hàng không, bảo hiểm, ngân hàng... cần có chuẩn bị phối hợp giữa ngành thuế với các ngành liên quan trong việc kê khai, nộp thuế GTGT.

- Có các biện pháp phối hợp quản lý giá, bảo đảm giá cả hàng hóa, dịch vụ năm 1999 khi áp dụng thuế giá trị gia tăng không thay đổi nhiều so với giá cả hàng hóa, dịch vụ của quý IV/ 1998. Cần chuẩn bị một lượng hàng hóa dự trữ để tung ra tiêu thụ nhằm kéo giá xuống khi có hiện tượng giá cả hàng hóa tăng.

- Tiếp tục xây dựng các văn bản dưới luật và luật sửa đổi, bổ sung các luật kinh tế hiện hành cho phù hợp với hai luật thuế mới.

Ngoài ra có những điểm cần chú ý khi thi

hành hai luật thuế trên như:

* Đối với luật thuế GTGT:

Thông tư của Bộ tài chính hướng dẫn thi hành Nghị định của chính phủ quy định chi tiết thi hành Luật thuế GTGT, phần tổ chức thực hiện có ghi: "Đối với vật tư, hàng hóa, tài sản cố định tồn kho hoặc mua trước ngày 01.01.1999 không được tính khấu trừ thuế GTGT".

Vào thời điểm chuyển tiếp từ thuế doanh thu sang áp dụng thuế GTGT, giá trị hàng hóa tồn kho của doanh nghiệp đã bao hàm một khoản thuế doanh thu kết cấu trong chi phí đầu vào của hàng hóa, như vậy về nguyên tắc, số tiền thuế này cần được tính toán để nhà nước thoái trả cho doanh nghiệp. Tuy nhiên, việc tính toán phần thuế doanh thu nằm trong giá trị hàng tồn kho là một việc làm không đơn giản, chủ yếu phải ước tính.

Dù vậy, đa phần các quốc gia đều cho trừ lại thuế đã chịu để tránh đánh thuế hai lần và hơn nữa để ngăn ngừa các doanh nghiệp lợi dụng tình hình, tăng giá quá mức hoặc ngưng nhập nguyên liệu cho sản xuất, chờ thuế mới, gây đình đốn trong sản xuất kinh doanh. Trong thực hiện, thường có hai phương cách tính lượng hàng hóa tồn kho để tính

số thuế thoái trừ. Cách thứ nhất là thực hiện kiểm kê thực tế hàng tồn trữ và cách thứ hai là dựa trên tồn kho bình quân của năm trước hay của một quý trong năm trước. Một thực tế của Canada, trong thời điểm chuyển tiếp từ thuế doanh thu sang thuế VAT, nhằm đơn giản cách tính toán khấu trừ thuế khâu trước, người ta thực hiện khấu trừ thuế đã nộp ở đầu vào với tỷ lệ thống nhất là 8,1% trên giá nguyên liệu đầu vào. Mức 8,1% tương ứng với số thuế doanh thu đã thực nộp bình quân.

Do vậy, qui định này trong phần tổ chức thực hiện luật thuế GTGT của Việt Nam sẽ gây những thắc mắc, kém an tâm trong các nhà sản xuất - kinh doanh, cần có những chuẩn bị giải pháp thích hợp để khắc phục tình trạng này.

* Đối với thuế TNDN:

Điều 11 của Luật thuế TNDN có qui định về trách nhiệm chấp hành nghiêm chỉnh chế độ kế toán, hóa đơn chứng từ của cơ sở kinh doanh. Đối với các hộ kinh doanh nhỏ qui định này rất khó thực hiện, từ trước đến hiện nay, cơ quan thuế thường vận dụng điều 11 Luật thuế lợi tức để cho các cơ sở kinh doanh nhỏ được nộp thuế lợi tức theo thuế suất khoán trên doanh thu nhằm đơn giản chế độ kế toán, hóa đơn, chứng từ cho

loại hộ này.

Nay Luật thuế TNDN không có qui định tương tự và cũng chưa đưa ra một giải pháp quá độ để giải quyết vấn đề này. Từ đó, khi Luật thuế TNDN có hiệu lực thi hành, đa số cơ sở kinh doanh nhỏ sẽ vi phạm chế độ kế toán, hóa đơn, chứng từ và việc xử lý vi phạm sẽ rất phức tạp, nhất là trong trường hợp tái phạm nhiều lần; chưa kể đến tình trạng là do không thực hiện chế độ kế toán, hóa đơn, chứng từ nên các hộ kinh doanh này không thể là đối tượng được xét miễn giảm thuế. Do vậy, cần thiết phải có một giải pháp thích hợp cho vấn đề này. Để cho các hộ kinh doanh nhỏ có đủ khả năng thực tế chấp hành nghiêm chỉnh chế độ kế toán, hóa đơn, chứng từ, nên chăng cho phép các hộ kinh doanh nhỏ, có thu nhập thấp được áp dụng chế độ kế toán, hóa đơn, chứng từ đơn giản hơn.

Luật thuế GTGT và Luật thuế TNDN áp dụng thành công sẽ tạo thành xương sống cho hệ thống luật thuế nước ta. Để tạo cơ sở tái cấu trúc hệ thống thuế nước ta hoàn thiện hơn; hiện đại, phù hợp hơn với sự phát triển kinh tế của đất nước, với thông lệ quốc tế, phải nỗ lực thực hiện áp dụng thành công hai luật thuế mới này ■

